

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: Kieswet en onderzoek geloofsbrieven

De weg naar een raadszetel: verkiezingen

Om lid van de gemeenteraad te worden moet worden voldaan aan enkele vereisten. Deze staan opgesomd in artikel 10 Gemeentewet: ingezetenschap van de gemeente, de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en niet zijn uitgesloten van het kiesrecht.

Een verwijzing naar artikel V4 lid 1 Kieswet zou het verhaal compleet maken. En daarmee zou deze Nieuwsbrief ultrakort kunnen zijn.

Maar de bestuurspraktijk vergt dat ik hier meer woorden aan ga wijden.

Het proces tot een raadszetel begint bij het opstellen van een kandidatenlijst. De daarop voorkomende personen hebben aangegeven dat zij zich voor de komende raadsperiode beschikbaar stellen voor de gemeenteraad.

Het bestuur van de politieke groepering stelt hen kandidaat. Daarmee is het werk voor die politieke groepering voltooid. En is de kiezer aan bod.

De periodieke gemeenteraadsverkiezingen monden uit in een uitslag met zetelverdeling.

Na de verkiezingen: de uitslag en zetelverdeling

Welke politieke groepering heeft hoeveel raadszetels van de kiezer ontvangen?

Wacht even: niet de politieke groepering maar het individuele kandidaat-raadslid ontvangt een brief van de voorzitter van het centraal stembureau. Daarin het bericht dat betrokkene is benoemd tot lid van de gemeenteraad.

Binnen de wettelijk toegestane bedenktijd laat betrokkene schriftelijk weten of de benoeming al dan niet wordt aanvaard.

Ingeval van aanvaarding moeten enkele documenten worden ingeleverd: een uittreksel uit de Basisregistratie personen plus een overzicht van de openbare betrekkingen die betrokkene erop na houdt.

Waarom dienen die documenten, beter bekend als “geloofsbrieven”? Om de gemeenteraad de ultieme zekerheid te laten geven dat aan de vereisten van artikel 10 Gemeentewet wordt voldaan.

Maar ook om te voorkomen dat iemand tot de raad wordt toegelaten terwijl diegene er een onverenigbare betrekking op nahoudt.

Onderzoek geloofsbrieven: wie ?

Artikel V4 lid 1 Kieswet legt de gemeenteraad twee verplichtingen op: onverwijld onderzoek van de geloofsbrieven en beslissen omtrent toelating van het benoemde raadslid.

Praktijk is dat niet de gemeenteraad, maar een uit de gemeenteraad gevormde commissie het geloofsbrievenonderzoek uitvoert. Dat is geen verplichting maar is wel zo praktisch.

De raad krijgt van de commissie het advies om betrokkene toe te laten tot de raad als aan de toelatingseisen uit de artikelen 10 Gemeentewet wordt voldaan. Ook moet uit het onderzoek blijken dat geen sprake is onverenigbare betrekkingen als bedoeld in artikel 13 lid 1 Gemeentewet.

Onderzoek geloofsbrieven: gangbare praktijk

Het is gangbaar, en daarom “normaal”, dat het geloofsbrievenonderzoek verder strekt dan de Kieswet voorschrijft.

Een toets aan de Gedragscode, een onderzoek naar nevenfuncties die niet staan opgesomd in artikel 13 Gemeentewet, mogelijke verboden handelingen als bedoeld in artikel 15 lid 1 Gemeentewet. Het wordt in brede kring aanvaard dat ook hieraan wordt getoetst. Een landelijke belangenvereniging voor gemeenten raadt dit zelfs met zoveel woorden aan!

Dit "normale" staat echter op zeer gespannen voet met Kieswet en Gemeentewet. Dit zijn twee organieke wetten, anders gezegd: wetten die de Grondwet heeft voorgeschreven. Het belang ervan is daarmee een gegeven.

Staatsrecht in de knel

Laat volstrekt helder en duidelijk zijn dat elk breder onderzoek dan artikel V4 Kieswet (limitatief) voorschrijft een uitholling betekent van de Grondwettelijk bepaalde lokale democratie.

Het is niet aan de raad of aan de door hem in het leven geroepen commissie onderzoek geloofsbrieven om buitenwettelijke zelfbedachte criteria in het leven te roepen. En zichzelf daarmee boven de Kieswet te verheffen.

De Kieswet biedt immers geen enkele ruimte voor het aanleggen van eigen toelatingscriteria.

Een gemeenteraad is, met alle respect, geen bestuur van een wijkvereniging.

Verantwoordelijkheid van het raadslid

Raadsleden zijn volstrekt vrij in het kiezen van nevenfuncties, mits niet in strijd met artikel 13 lid 1 Gemeentewet.

Een verboden handeling kan pas worden gepleegd als iemand raadslid is, en vrees voor het plegen ervan kan niet tot gevolg hebben dat iemand niet tot de raad wordt toegelaten.

Een raadslid is er zelf verantwoordelijk voor dat hij geen verboden handelingen pleegt. Aan de voorkant heeft de raad daar niets over te zeggen.

Dringend advies

Het is van belang dat de toelating tot de raad van een benoemd raadslid op een zuivere en verantwoorde wijze tot stand komt.

Om die reden is het dringende advies aan alle gemeenteraden en commissies onderzoek geloofsbrieven om strikt de hand te houden aan het bepaalde in artikel V4 lid 1 van de Kieswet.

Laat u niet verleiden tot een bredere toets!